

מאת ראובן מירן

"שום גמדים לא יבואו" מאת שרה שילה * הוצאת עם עובד, 254 עמ'

"הלך לי מסעוד. בא והלך. הלך בלי שנתן לי פעם אחת את הפרצוף שלו. היה מסובב אותו כל הזמן. רגע לא הסתכל עלי, לא ראה אותי איך נהייתי בשש שנים. גם לא חיפש לראות איך אני מסתדרת. ברח לבור שלו לבד. ואני, בלי שתבוא לי הקטיושה, לא יכולה ללכת ביחד אתו. די, אין לי הגב שלו, אין לי היד שלו, גם הריח שלו הלך ממני" (עמ' 59).

זה לא קורה הרבה, אבל כשזה קורה, מתברר לפתע שגם ספר יכול לגרום להדף שקורע אותך מבפנים. אבל זהו הדף שפועל לטובה, ובמקום להרוס הוא מטהר, מזכך ומנחם וחושף עולם ואנשים שיהיו חלק מקיומך ומעולמך. כזה הוא הרומן המדהים, עוצר הנשימה והחזק מאין כמותו "שום גמדים לא יבואו", יצירה מפתיעה ומרשימה באיכותה של סופרת שזהו לה ספרה הראשון.

הספר הזה הוא מסע מרתק לתוך ולקצה הלילה הישראלי, והוא כתוב בשטף סיפורי עתיר דמויות ואירועים שמזכיר את גבריאל גרסייה מארקס. זהו סיפורם של בני משפחה ישראלית בעיירת ספר צפונית, שבה הילדים משחקים במחבלים כדי להשתחרר מחרדות והמבוגרים מחכים למטח הקטיושות הבא בפחד מהול בתקווה מיסטית לגאולה. כולם כאחד מתמודדים בעיקשות נואשת ומעוררת כבוד עם חרדות וקשיי החיים ועם פחד המוות והגעועים לאבי המשפחה, מסעוד דדון, שהערפל האופף את נסיבות מותו (הלא-צפוי והבנאלי, כמו כל מות) מתבהר בהדרגה מותחת עד הסוף המפתיע, המרעיד, המשחרר.

האלמנה סימונה, שילדה תאומים אחרי מות בעלה, וילדיה אתי, קובי, איציק ודודי, מספרים כל אחד את סיפורו בלשונו ומנקודת התצפית שלו - הנשית, הבוגרת או הילדית. כל הסיפורים נשזרים זה בזה במלאכת מחשבת ויוצרים סיפור ישראלי אותנטי, אנטי-תיזה מבריקה לאתוס הממסדי הרשמי על כל קלישאותיו ולקאנון הספרותי האינטלקטואליסטי גם יחד.

בני המשפחה, המחוברים בעבותות אהבה וגעועים לבעל ולאב המת, חושפים את מרקם החיים במיקרוקוסמוס הפרולטארי הדחוס של העיירה הנידחת והדחוויה, שתושביה הועתקו אליה מארץ אחרת. הכול נאבקים וחולמים על מרחב הקיום בתוך המשפחה, העיירה, החיים - ובעקיפין גם על המקום הנכסף בהוויה הישראלית המרכזית, הרחוקה, זו שדחקה והדחיקה אותם לשוליה. הספר המופלא הזה הוא תזכורת לכך שמרכז העולם הוא תמיד האדם והמקום שבו חי כל אחד מאתנו ושספרות היא קודם כל יצירת אמנות.

אין ספק שהרומן המדהים הזה, שראה אור בסיוע מרכז ההדרכה לספריות בישראל ובעריכת הסופר והעורך האנין יובל שמעוני, הוא צעקת אמת, חדירה ספרותית אותנטית לרבדים העמוקים ביותר של הקיום האנושי, ספר שלקריאתו אפקט של רעידת אדמה: מוקד הרעש נמצא עמוק בלבה של הסופרת, אבל הוא מרעיד ומטלטל את סיפי נפשו של הקורא, החש כאילו הוא עצמו נמצא בתוך הסיפור.

שרה שילה העניקה לספרות העברית העכשווית משהו שהיא לא משופעת בו יותר מדי:

ספר עדין וחכם, מקורי, אמין וכובש לב, חף מזיופים מתייפיים, רומן לא מלאכותי, לא מאולץ, לא פסאודו-אינטלקטואלי, נטול חמלה מתנשאת, לא מתחנף לאיש - ספרות אמיתית שנולדת בבטן וחודרת ללב.

יצירת ביכורים מופלאה.